

Б. М. Орловський
аспірант Одеського національного університету імені І. І. Мечникова
Науковий керівник Є. Л. Стрельцов,
д-р юрид. наук, доктор теології, професор
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

ЛЕГАЛІЗАЦІЯ ЗБРОЇ ЯК ОДНА З ГАРАНТІЙ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА НЕОБХІДНУ ОБОРОНУ

Розбудова в Україні соціальної держави в рамках вступу до Європейського Союзу передбачає, що людина, її життя та здоров'я, честь і гідність визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю і їх захист є пріоритетним напрямком державної політики. Відповідно до Конституції України кожна людина має право будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань [1, 11]. В рамках цього твердження постає питання про легалізацію зброї як важливої гарантії забезпечення ре-

лізації громадянами права на необхідну оборону від суспільно небезпечних посягань.

Проблема легалізації зброї почала привертати значну увагу в останні роки. Її дослідженням займалися такі вчені, як В. Авер'янов, М. Анісімов, В. Мойсик, О. Бандурка, І. Каганець, К. Філімонов, Д. Бахраха та інші. Предметом дослідження цих вчених було обґрунтування доцільності та необхідності надання в Україні громадянам права на придбання зброї на прикладі зарубіжних країн та розробка основних положень законодавчого регулювання цього питання. В даних тезах автор, спираючись на попередні дослідження, намагається розглянути і проаналізувати доцільність та необхідність легалізації зброї з точки зору забезпечення громадянам реалізації їх права на необхідну оборону. Актуальність обраної тематики обумовлена також поданням до Верховної Ради України значної кількості законопроектів з приводу цього питання.

Стосовно легалізації зброї в українському законодавстві існують дві теорії.

Прихильники першої теорії вважають, що легалізація зброї необхідна і обґрунтовують це наступним: 1) в країнах, де було введено зброю, рівень злочинності набагато впав, вбивств стало менше (наприклад, у 1987 році в США у штаті Флорида громадянам було дозволено купувати зброю. З тих пір злочинність у штаті впала на 21 %, у той час як у цілому по країні виросла на 12 %. В Канаді, де була дозволена зброя, після введення жорстких обмежень на її придбання рівень злочинності стрибнув до 45 %. В Європі найспокійнішими країнами вважаються Швейцарія та Фінляндія, де громадяни мають право легально носити зброю, в озброєній Швейцарії убивств із використанням вогнепальної зброї майже вдвічі менше, ніж у сусідньому беззбройному Люксембурзі); 2) майже всі злочини вчинюються нелегальною зброєю (легальна зброя, згідно з світовою статистикою, бере участь менше ніж в 1 % правопорушень, вчинених зі зброєю, оскільки дані про неї зберігаються в комп'ютеризованій кулегізьотеці Міністерства внутрішніх справ, за допомогою якої через кілька годин можна встановити злочинця); 3) масове носіння зброї запобігає масовим розстрілам і попереджує вчинення злочинів (опитування ув'язнених, здійснене Міністерством юстиції США у в'язницях, показало,

що в 40 % злочинців у житті були випадки, коли вони відмовлялися від раніше запланованих злочинів через побоювання, що жертва може бути озброєна); 4) на сьогоднішній час багато бізнесменів в Україні обходять дозвільну систему, купуючи посвідчення журналістів чи членів громадського формування з охорони громадського порядку [4, 5, 1].

Прихильники іншої теорії вважають, що легалізація зброї непотрібна, обґрунтовуючи це наступним: 1) масова видача зброї призведе до отримання її ризикованими верстами населення (наркоманами, алкоголіками, раніше судимими), які використовуватимуть її для вчинення злочину; 2) неправильне поводження зі зброєю може привести до значного травматизму її власників; 3) велика корумпованість державних органів призведе до неможливості контролювати в державі законний обіг зброї.

Ми підтримуємо першу теорію і вважаємо, що необхідно легалізувати виключно цивільну зброю, до якої необхідно віднести короткоствольні гумові пістолети травматичної (несмертельної) дії. Вони повинні розглядатися лише як знаряддя самозахисту громадян і мати дальність стрільби гумовими кулями не більше 3-4 метрів. В той же час перед введенням такої зброї необхідно законодавчо врегулювати це питання, прийняти Закон “Про зброю” і відповідні інструкції з її використання та реформувати дозвільну систему України. Порядок придбання і володіння зброєю повинен бути закріплений на зразок порядку отримання і володіння водійськими правами.

Позиція про право громадян на використання зброї під час захисту від суспільно небезпечного посягання підтверджується і в кримінальному праві України. Відповідно до ст. 36 Кримінального кодексу України (далі — КК України) необхідною обороною визнаються дії, вчинені з метою захисту охоронюваних законом прав та інтересів особи, яка захищається від суспільно небезпечного посягання шляхом заподіяння нападаючому шкоди, необхідної і достатньої в даній обстановці для негайного відвернення чи припинення посягання [2, 97]. Тобто КК України дозволяє особі здійснювати необхідну оборону як власними фізичними силами, так і з застосуванням зброї, роблячи застереження лише відносно шкоди, яка повинна бути необхідною і достатньою для відвернення чи припинення по-

сягання. Крім того, відповідно до ч. 5 ст. 36 КК України, не є перевищенням необхідної оборони і не тягне кримінальну відповідальність застосування зброї чи інших засобів для захисту від нападу озброєної особи або нападу групи осіб, а також для відвернення протиправного насильницького вторгнення у житло, незалежно від тяжкості шкоди, заподіяної тому, хто посягає [2, 97]. Тобто КК України прямо вказує критичні випадки, за яких можливо застосування зброї громадянами. Однак законодавством право на носіння короткоствольної гумової зброї для звичайних громадян не передбачено. Тому, на нашу думку, легалізація такої зброї стане однією з важливих гарантій забезпечення реалізації громадянами права на необхідну оборону в цих випадках.

Узагальнюючи вищезазначене, можна зробити висновок, що легалізація зброї в українському законодавстві необхідна і є однією з гарантій забезпечення реалізації громадянами права на необхідну оборону. Вдосконалення цього інституту повинно розвиватися шляхом прийняття Закону України “Про зброю” і відповідних інструкцій, які регулюватимуть порядок її придбання і використання. Це стане ще одним кроком вперед по формуванню в Україні соціальної та правової держави.

Література

1. Конституція України. Закон України “Про внесення змін до Конституції України” — К.: Школа, 2010. — 65 с.
2. Уголовный кодекс Украины: Научно-практический комментарий / Отв. ред. Е. Л. Стрельцов. — Х.: ООО “Одиссей”, 2005. — 864 с.
3. Модельний закон про зброю [Електронний ресурс]. — Режим доступу до документа: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=1&nreg=997_al6
4. Проект Закону про обіг зброї невійськового призначення від 09.02.2009 р. [Електронний ресурс] В. Мойсик, О. Бандурка та ін. — Режим доступу до документа: http://gska2.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_l?id=&pf3511=31790
5. Каганець І. Легалізація зброї як стимул до Реформації // День. — 2007. — № 147. — С. 1-2.